

УДК [327:316.32]:323.28]“20”

DOI <https://doi.org/10.30970/PPS.2026.65.53>

МІЖНАРОДНИЙ ТЕРОРИЗМ І ПРОБЛЕМИ ГЛОБАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ В СУЧАСНОМУ СВІТІ

Юрій І. Присяжнюк

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
кафедра міжнародних відносин і дипломатичної служби
вул. Університетська, 1, м. Львів, 79000, Україна
<https://orcid.org/0000-0002-1811-9937>*

Юрій Ю. Присяжнюк

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
кафедра міжнародних відносин і дипломатичної служби
вул. Університетська, 1, м. Львів, 79000, Україна
<https://orcid.org/0000-0002-4582-990X>*

Аріна Пінчук

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
кафедра міжнародних відносин і дипломатичної служби
вул. Університетська, 1, м. Львів, 79000, Україна
<https://orcid.org/0009-0008-1101-9387>*

Юрій Федунь

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
кафедра міжнародних економічних відносин
вул. Університетська, 1, м. Львів, 79000, Україна
<https://orcid.org/0000-0003-4371-1841>*

Висвітлено міжнародний тероризм як одну з найбільших загроз глобальній безпеці у XXI столітті. Проаналізовано еволюцію тероризму від найдавніших часів до сьогодення, зокрема такі його форми, як релігійний, політичний, економічний і кібертероризм. Увагу зосереджено на з'ясуванні причин і мотивацій терористичної діяльності, серед яких – соціальна несправедливість, політична маргіналізація і радикалізація.

Історичні джерела підтверджують, що своїм корінням тероризм сягає глибини далекого минулого. Так, ще в I столітті в Палестині діяла секта сікаріїв, яку можна вважати однією з перших терористичних груп. Сікарії вбивали римських чиновників, вважаючи, що це допоможе їм позбутися окупації. Політичні вбивства як метод боротьби із владою в XI столітті чинили асасини, члени таємної радикальної організації, яка діяла на території Ірану, Сирії, Лівану. Сучасний тероризм набув різних форм. Такі організації, як ІДІЛ, «Аль-Каїда», діяльність яких базується на радикальних інтерпретаціях ісламу та прагненні запровадити власний світовий порядок, представляють релігійний тероризм. Політичний тероризм має на меті повалення урядів або зміну політичного курсу країни, як це робили Ірландська республіканська армія чи курдські бойовики. На знищення фінансових систем, зниження інвестиційної привабливості регіону та створення хаосу в економічній сфері спрямований економічний тероризм.

Охарактеризовано методи, які терористичні організації використовують для досягнення своїх цілей: від традиційних терактів до новітніх інформаційних технологій.

Досліджено роль таких міжнародних організацій, як ООН, ЄС, НАТО, Інтерпол, Європол, у протидії тероризму та забезпеченні глобальної безпеки. Як приклади неефективності міжнародного реагування на масові злочини та збройні конфлікти наведено випадки геноциду в Руанді та війни в Грузії.

Доведено необхідність комплексного підходу до боротьби з тероризмом: поєднання силових заходів, правових інструментів, соціально-економічних програм і протидії радикалізації. Ефективно протидіяти цій пекельній загрозі можна лише за умов дотримання прав людини, міжнародного права та тісної міждержавної співпраці.

Ключові слова: міжнародні організації, кібертероризм, геноцид, протидія радикалізації, терористичні організації.

Постановка наукової проблеми та її значення. Міжнародний тероризм і проблема глобальної безпеки в сучасному світі стали визначальними чинниками формування геополітики. Зі збільшенням кількості терористичних атак у світі перед міжнародною спільнотою постають серйозні виклики й усвідомлення потреби глибокого аналізу цих явищ, їхньої природи, джерел виникнення, пошуку ефективних методів запобігання та протидії, шляхів забезпечення безпеки у глобальному масштабі. До теми тероризму та глобальної безпеки, яка стосується фундаментальних засад стабільності й майбутнього людства, звертаються не лише політики, а й науковці, журналісти, громадські активісти.

Формулювання мети та завдань статті. Метою цього дослідження є аналіз явища міжнародного тероризму та наслідків його впливу на глобальну безпеку, а також висвітлення й оцінювання ефективності методів боротьби з терористичними загрозами на міжнародному рівні. Для досягнення цієї мети насамперед потрібно визначити основні поняття, форми та історичні аспекти тероризму, з'ясувати його підґрунтя й основні причини, проаналізувати сучасні механізми запобігання терористичним актам, а також оцінити зусилля міжнародних організацій у боротьбі з тероризмом.

Завданням дослідження є сформулювати визначення понять «міжнародний тероризм» і «глобальна безпека», охарактеризувати їхні особливості; спираючись на історичний досвід, з'ясувати основні причини й чинники, що спонукають до терористичної діяльності; проаналізувати заходи протидії тероризму на міжнародному рівні, а також роль міжнародних організацій у забезпеченні глобальної безпеки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теми міжнародної безпеки та сучасних глобалізаційних процесів привертають увагу багатьох дослідників. Проблематика зовнішніх загроз і розвитку тероризму висвітлена в публікаціях таких відомих учених у галузі міжнародної безпеки, як Є. Азер, Р. Джексон, В. Кауфман, Ч. Мур, П. Хаг, Д. Хелдом, Е. Макгрю, Д. Гольдблат, Т. Фрідман та Дж. Ператон, українських науковців С. Андрющенко, С. Галаки, В. Константинова, О. Кучика, М. Мальського, Г. Перепелиці, О. Потехіна, І. Тодорова, Ю. Тімурова, С. Федуняка.

Виклад основного матеріалу. Особливість тероризму як однієї з найсерйозніших загроз сучасного світу, що має вплив на політичну стабільність, безпеку держав і права людини, полягає в тому, що він використовує насильство або погрожує його застосуванню для досягнення політичних, релігійних чи ідеологічних цілей. Єдиного визначення цього явища в міжнародному праві поки що немає, однак загалом тероризм трактується як форма насильницького впливу на суспільство та владу через залякування, тиск і дестабілізацію [8].

Як підтверджують історичні джерела, своїм корінням тероризм сягає давніх часів. Ще в I столітті н. е. в Палестині діяла секта сікаріїв, яку вважають одним із перших терористичних угруповань. Сікарії вбивали римських чиновників, вважаючи, що це допоможе їм звільнитися від окупації. Політичні вбивства як метод боротьби із владою чинили асасини в XI ст., члени радикальної організації, яка діяла на території Ірану, Сирії, Лівану.

У XIX столітті тероризм взяли на озброєння учасники революційних рухів. До прикладу, члени організації «Народна воля» в Російській імперії здійснили кілька замахів на державних чиновників. Зокрема, 1881 року вони вбили царя Олександра II. Теракти проти правителів і політичних діячів чинили анархісти у Європі та США, у такий спосіб підкреслюючи свою ідеологічну боротьбу.

Суттєво тероризм набув масштабнішого характеру у XX столітті. Одним із найкращих прикладів стало захоплення спортсменів з Ізраїлю в Мюнхені на Олімпійських іграх 1972 року членами палестинської організації «Чорний вересень» [14]. Початком глобальної хвилі боротьби з тероризмом стала здійснена терористичною організацією «Аль-Каїда» атака на США 11 вересня 2001 року.

Сучасний тероризм набув різних форм. Діяльність таких організацій, як ІДІЛ чи «Аль-Каїда», що представляють релігійний тероризм, базується на радикальних інтерпретаціях ісламу та прагненні запровадити власний світовий порядок. Політичні терористи мають на меті повалення урядів або зміну політичного курсу країни, як це робили курдські бойовики чи Ірландська республіканська армія. До економічного тероризму вдаються ті, хто хоче знищити фінансову систему, позбавити регіон інвестиційної привабливості в економічній сфері.

У XXI столітті, крім таких класичних методів терористичних атак, як вибухи в громадських місцях, напади на урядові будівлі й захоплення заручників, з'явився кібертероризм. Тепер терористи, використовуючи комп'ютерні технології, атакують банківські системи, зламують бази даних державних установ та поширюють дезінформацію. Актуальності набуває екологічний тероризм, коли зловмисники свідомо завдають шкоди природі або провокують екологічні катастрофи, щоб таким чином тиснути на уряди в очікуванні вигідних їм рішень [3].

З огляду на це одним із пріоритетних завдань міжнародної спільноти є протидія тероризму. Починаючи з останньої чверті XX століття спільними зусиллями було підписано низку угод, скерованих на координацію дій держав у нелегкій боротьбі з цією загрозою. До прикладу, Конвенцією про боротьбу із захопленням заручників 1979 року запроваджено міжнародні норми щодо покарання акторів таких злочинів, а Конвенція про боротьбу з фінансуванням тероризму 1999 року зобов'язала держави унеможливити грошові потоки терористичних організацій.

Європейська конвенція про боротьбу з тероризмом 1976 року дозволяє країнам обмінюватися інформацією про терористичні угруповання та провадити спільні операції. Підписана 2001 року, після хвилі нападів, яка прокотилася по всьому світу, Шанхайська конвенція про боротьбу з тероризмом об'єднала зусилля країн Азії у боротьбі проти загроз цілеспрямованого застосування насильства.

Боротьба з тероризмом є важливим напрямом діяльності таких міжнародних організацій, як НАТО, Інтерпол і Європол. Вони допомагають усім країнам координувати свої спецоперації, провадити розслідування та запобігати терактам.

Руйнівними наслідки тероризму є не тільки для окремих країн, а й для всього світу. Часто напади терористичних угруповань спричиняють політичну нестабільність, змушують уряди запроваджувати надзвичайний стан і посилювати контроль за населенням. Значними є також економічні втрати, оскільки атаки спричиняють жажливі руйнування інфраструктури, падіння фондових ринків і зменшення обсягів інвестицій у регіони, де спалахують вогнища тероризму.

Зростання радикалізації молоді, яке спостерігається останнім часом, є негативним наслідком розвитку інформаційних технологій. Багато терористичних угруповань

використовують соціальні мережі та інтернет для вербування нових членів, поширення своєї пропаганди та координації атак. Отже, за сучасних умов для боротьби з тероризмом самої фізичної протидії вже недостатньо, потрібен прискіпливий моніторинг інформаційного простору з метою запобігання поширенню екстремістських ідей [9].

Боротьба з тероризмом як однією з головних загроз глобальній безпеці потребує комплексного підходу, який передбачає міжнародну співпрацю, використання технологічних інновацій, вжиття профілактичних заходів та вдосконалення законодавства. Методи протидії тероризму треба вибирати з урахуванням специфіки кожної сфери, використовуючи всі можливості: від обміну інформацією між державами до повного контролю за фінансуванням терористичних угруповань.

Боротьба з тероризмом не буде ефективною без добре налагодженої співпраці між країнами. До поживлення міжнародної взаємодії у сфері боротьби з тероризмом, зокрема щодо обміну інформацією про діяльність терористичних організацій та їхніх членів, а також біометричними й біографічними відомостями про бойовиків, закликає Резолюція Ради Безпеки ООН № 2322, ухвалена 12 грудня 2016 року. До речі, одним з ініціаторів цього документа була Україна [10]. У Резолюції наголошено на тому, що для ефективного розслідування терористичних злочинів необхідною є співпраця між правоохоронними органами різних країн.

На підвищення ефективності обміну інформацією між правоохоронними структурами та спецслужбами свої зусилля спрямовують інституції Європейського Союзу. На основі документів і даних, накопичених Антитерористичною групою в Гаазі, у 2016 році було створено єдину базу даних для моніторингу терористичної діяльності, доступ до якої отримали спецслужби понад 20 європейських країн. Одночасно розроблено проєкт автоматизованого обміну інформацією між країнами – членами ЄС щодо осіб, які мають судимість.

Одним із важливих напрямів є контроль за радикалізацією в місцях позбавлення волі. До прикладу, у Китаї розглядається можливість абсолютної ізоляції терористів від інших ув'язнених.

З метою радикалізації суспільства, зокрема молоді, у багатьох країнах реалізуються програми, спрямовані на запобігання поширенню ідей екстремізму: вони передбачають інформаційні кампанії, екстраординарні проєкти для молоді та програми реабілітації осіб, що брали участь у терористичній діяльності.

Призначений спеціальний представник ОБСЄ координує обмін досвідом між багатьма країнами щодо програм протидії радикалізації.

Як уже зазначалося, сучасні терористичні угруповання активно використовують інтернет і соціальні мережі для залучення нових членів, пропаганди та координації дій. Відповіддю на це в Європі має стати створення Європейського центру боротьби з тероризмом і радикалізацією в інтернеті. Планується, що ця підпорядкована Європолу структура зосередиться на роботі моніторингу онлайн-простору та протидії екстремістському контенту.

Заслуговує на увагу досвід створеного в Чехії Центру боротьби з гібридними загрозами і тероризмом, який аналізує інформацію в інтернеті та своєчасно реагує на потенційні загрози, даючи змогу виявляти підозрілих осіб ще на етапі планування терористичних актів [7].

Діяльність терористичних організацій неможлива без стабільного фінансування, яке вони отримують із різних джерел: через проведення тіншових банківських операцій, організацію нелегальної торгівлі та розбудову міжнародних донорських мереж. Для боротьби з фінансуванням тероризму Європейська комісія у грудні 2016 року запропонувала пакет заходів. Вони насамперед спрямовані на:

- посилення контролю за переміщенням готівкових коштів і золота через кордони ЄС;
- розширення повноважень органів митниці для перевірки підозрілих осіб навіть за умови перевезення менших за передбачені ліміти сум;
- обмеження використання безіменних банківських карток та електронних гаманців, що можуть слугувати для фінансування терористичних атак.

Для ефективнішого відстеження переміщення осіб, підозрюваних у терористичній діяльності, ЄС пропонує країнам-членам надати Європолу повний доступ до Шенгенської інформаційної системи (SIS).

Додаткові ризики для безпеки у світі створює зростання міграційних процесів, оскільки терористи можуть під них маскуватися. Враховуючи це, країни – члени ЄС, США та Канада вводять системи посиленого прикордонного контролю. Його важливими елементами є перевірка біометричних даних мігрантів, ґрунтовний аналіз їхніх маршрутів і перевірка в базі даних Інтерполу.

Із зростанням терористичної загрози майже всі країни переглянули свої закони, розширивши повноваження спецслужб і правоохоронних органів.

Так, ухвалений у Німеччині 24 червня 2016 року закон «Про заходи з протидії тероризму» передбачає:

- жорсткіші правила реєстрації номерів мобільних телефонів, що дає змогу запобігти використанню SIM-карт терористами;
- автоматизований обмін інформацією між спецслужбами Німеччини та інших країн;
- подовження термінів зберігання інформації про підозрюваних у терористичній діяльності;
- посилення контролю за міграцією нелегалів як потенційним джерелом загроз.

Після терактів у Парижі 2015 року своє законодавство також змінила Франція. Ухвалений парламентом закон щодо реформування пенітенціарної системи передбачає [15]:

- подовження термінів ув'язнення за терористичну діяльність;
- більш суворий режим утримання засуджених терористів;
- контроль електронного листування, підозрюваних у зв'язках із терористичними організаціями осіб.

Закон про антитерористичну діяльність, яким розширено повноваження спецслужб у боротьбі з тероризмом, ухвалено в Польщі 2016 року [11].

Ефективність діяльності міжнародних організацій у боротьбі з тероризмом варто оцінювати на конкретних прикладах. Як приклад розглянемо геноцид у Руанді, що стався 1994 року і в новітній історії є одним із найжахливіших проявів масових убивств. Геноцид розпочався 7 квітня 1994 року і тривав упродовж 100 днів; за цей час було вбито близько 1 000 000 осіб – переважно представників народності тутсі, а також поміркованих хуту, які не підтримували радикальний режим.

Корінням цей конфлікт сягає колоніального періоду. Після Першої світової війни Бельгія, під управлінням якої була передана Руанда, провадила в країні політику розмежування двох основних етнічних груп – хуту та тутсі [12]. Надання привілеїв тутсі викликало зростання ворожнечі між етносами. Після здобуття незалежності 1962 року владу в країні отримали хуту, що призвело до постійних утисків тутсі.

Урешті-решт чвари між тутсі і хуту спровокували громадянську війну, яка тривала протягом 1990–1993 рр. Руандійський патріотичний фронт (РПФ), до якого входили переважно біженці-тутсі, почав боротися за повернення до країни. Очолюваний президентом Жувеналем Габ'яріманого уряд хуту відповів репресіями. Початком стало збиття літака

президента Ж. Габ'ярімани 6 квітня 1994 року, що слугувало сигналом до початку масових убивств.

Радикальні хуту, зокрема організація «Інтерахамве» й урядові війська, відповіли масовими вбивствами по всій країні. Геноцид просувався організовано й систематично. Мільйони людей були закатовані, розчленовані, спалені живцем або вбиті за допомогою мачете.

Були знищені цілі сім'ї тутсі, дітей убивали на очах батьків, а жінок гвалтували.

Щоб зупинити різанину, РПФ на чолі з Полем Кагаме розпочав військову кампанію і до липня 1994 року захопив столицю Кігалі, унаслідок чого вогнище терору згасло.

На момент початку геноциду в Руанді працювала миротворча місія ООН – UNAMIR, очолювана канадським генералом Ромео Даллером (Місія ООН для надання допомоги Руанді). Генерал неодноразово попереджав керівництво ООН про можливість масових убивств і вимагав дозволу на втручання, але марно. У відповідь ООН обмежила мандат місії, і коли спалахнув геноцид, замість того щоб надіслати підкріплення, Рада Безпеки ООН ухвалила рішення зменшити контингент миротворців з 2500 до 270. У підсумку міжнародна спільнота залишила Руанду напризволяще.

Франція, яка в червні 1994 року розпочала «Операцію Бірюза», створивши гуманітарні зони, зазнала критики через співпрацю з геноцидним урядом.

Отже, реакція світу на геноцид у Руанді стала однією з найбільших поразок ООН і західних країн. США та більшість європейських держав уникали активного втручання. Адміністрація президента Білла Клінтона свідомо уникала вживання слова «геноцид», щоб не мати зобов'язань до дій згідно з Конвенцією ООН про запобігання геноциду. Пізніше Б. Клінтон визнав відповідальність США за бездіяльність, заявивши: «Ми могли б зробити більше. Ми не діяли вчасно, і я шкодую про це»[15].

Створений ООН після завершення геноциду Міжнародний кримінальний трибунал для Руанди (ICTR), який діяв у Танзанії, засудив багатьох організаторів геноциду, а саме прем'єр-міністр Жан Камбанду отримав довічне ув'язнення.

Ще одним показовим прикладом є російсько-грузинська війна 2008 року, що започаткувала ланцюг великих військових конфліктів XXI століття на пострадянському просторі. Конфлікт не виник раптово, а мав глибоке історичне та політичне підґрунтя і був зумовлений складними відносинами між Грузією та Росією [13].

Грузія здобула незалежність після розпаду СРСР 1991 року, однак майже одразу зіткнулася з конфліктами у своїх автономних регіонах – Абхазії та Південній Осетії, де були численними національні меншини.

Перший грузино-осетинський конфлікт, після якого частина території фактично вийшла з-під контролю Тбілісі, а Росія підтримала місцевих сепаратистів, спалахнув у 1991–1992 роках.

Унаслідок конфлікту в 1992–1993 роках Грузія втратила контроль над Абхазією, а велика кількість етнічних грузинів змушена була покинути свої домівки. Зрештою обидва регіони стали територією «заморожених конфліктів», а Росія використовує їх як важелі впливу на Грузію.

Після того як 2003 року президентом Грузії був обраний Михайло Саакашвілі і країна взяла курс на інтеграцію з Європейським Союзом і НАТО, Росія, намагаючись зберегти свій вплив у регіоні, вдалася до жорстких методів. Напруженість між Грузією та Південною Осетією зростала до 2008 року. Росія почала роздавати жителям регіону російські паспорти, що стало підставою для її майбутнього втручання.

У ніч на 8 серпня 2008 року грузинські війська зробили спробу відновити контроль над столицею Південної Осетії Цхінвалі. Їм вдалося швидко захопити частину міста, але Росія вже 8 серпня ввела на територію Грузії свої війська під приводом «захисту російських громадян». Конфлікт призвів до масштабних наслідків як для Грузії, так і для всього міжнародного співтовариства: до окупації грузинської території, гуманітарної катастрофи, значних людських жертв і зміни геополітичного балансу в регіоні. Унаслідок бойових дій загинуло майже 850 осіб, серед яких були як цивільні громадяни, так і військові; понад 130 000 людей стали біженцями, переважно – етнічні грузини, які вимушені були покинути свої домівки в Південній Осетії та суміжних районах.

Попри прямі бойові дії з численними жертвами, російська армія та осетинські збройні формування робили етнічні чистки, винищуючи цілі грузинські села, грабуючи та підпалюючи будинки. Про численні випадки насильства, мародерства та вбивств населення, здебільшого грузинського, яке залишалося в зонах бойових дій, повідомляли організації з прав людини, зокрема Human Rights Watch.

Свій контроль над грузинськими регіонами Абхазії та Південної Осетії після завершення бойових дій Росія закріпила 26 серпня 2008 р., офіційно визнавши незалежність обох регіонів, що стало серйозним порушенням територіальної цілісності Грузії та міжнародного права.

Розміщення на території Південної Осетії та Абхазії російських військових баз фактично означало постійну наявність російських військ і остаточну втрату контролю Тбілісі над цими регіонами. Відтоді Росія продовжує посилювати свій контроль на ці території, інтегруючи їх до своєї адміністративної та військової системи, а також обмежуючи доступ міжнародних спостерігачів.

Попри порушення територіальної цілісності Грузії, реакція Заходу була обмеженою. Російсько-грузинська війна 2008 року стала важливим випробуванням для міжнародних організацій і провідних світових держав.

Висловивши занепокоєння через російське вторгнення, ООН не вдалася до жодних жорстких заходів, пославшись на право вето Росії в Раді Безпеки [16]. Європейський Союз, хоч і засудив агресію, обмежився дипломатичним тиском і посередництвом у перемовинах. План мирного врегулювання, укладений завдяки зусиллям тодішнього президента Франції Ніколя Саркозі, не передбачав негайного виведення російських військ.

Надавши Грузії гуманітарну допомогу, США висловили підтримку її європейському курсу, однак проти Росії не застосували санкцій та не втручалися у конфлікт військовими засобами.

Отже, Росія не зазнала суттєвих політичних чи економічних наслідків за свою агресію, обмежившись лише міжнародним несхваленням. Це створило небезпечний прецедент у міжнародних відносинах, продемонструвавши неефективність існуючих інструментів стримування.

Висновки. Однією з найсерйозніших загроз для міжнародної стабільності, глобальної безпеки, суверенітету держав та прав людини залишається тероризм. Його еволюція від поодиноких випадків насильства й організованих транснаціональних структур змушує міжнародні організації та уряди постійно вдосконалювати методи боротьби. Історія свідчить, що тероризм майже завжди використовувався як засіб тиску на політичну систему. У XXI столітті він набув нових форм, а саме для підтримки злочинних угруповань тепер використовується кібертероризм, релігійний екстремізм і фінансові схеми.

Ефективно протидіяти тероризму можна лише за умови комплексного підходу, який охоплює добре налагоджену міжнародну співпрацю, удосконалення законодавства,

використання сучасних технологій і запобіжні заходи в радикалізації населення. Вирішальними кроками на цьому шляху залишаються ухвалення міжнародних конвенцій, створення спільних баз даних і підвищення контролю за фінансуванням терористичних угруповань. Особливого значення набуває боротьба з пропагандою тероризму в соціальних мережах та інтернеті, оскільки сучасні екстремістські організації енергійно використовують цифрові платформи для вербування нових членів і координації атак.

Водночас варто пам'ятати, що обмеження громадянських свобод і надмірне розширення повноважень спецслужб можуть призвести до зворотного ефекту – радикалізації суспільства і зростання соціального невдоволення. Тому посилювати заходи безпеки треба з дотриманням демократичних принципів і прав людини.

Неефективність міжнародних організацій у запобіганні збройним конфліктам і масовим злочинам, зокрема таким, як геноцид у Руанді та російсько-грузинська війна 2008 року, має стати підставою для серйозних висновків. У випадку Руанди ООН мала можливість прийняти рішення про введення військового контингенту, але замість цього фактично залишила країну напризволяще, обмеживши мандат своєї місії. Аналогічно в ситуації з Грузією міжнародне співтовариство засудило дії Росії, проте не вдалося до жодних жорстких заходів для відновлення територіальної цілісності Грузії. Така бездіяльність у підсумку сприяла ескалації подібних конфліктів у майбутньому, а саме російської агресії проти України у 2014 та 2022 роках, що тільки посилює відчуття безкарності в агресора.

З урахуванням гіркого досвіду міжнародні організації, зокрема ООН та ЄС, повинні розробити ефективні механізми для негайного реагування на військову агресію, геноцид і порушення суверенітету держав. Боротьба з тероризмом – це не тільки військові чи поліцейські операції, а й довготривала стратегія, що передбачає економічні, освітні, та соціальні ініціативи. Для її реалізації важливо сприяти інтеграції уразливих груп населення, усувати причини радикалізації і формувати глобальну систему превентивних заходів. Тільки завдяки скоординованим зусиллям національних урядів, міжнародних організацій і громадянського суспільства можна протидіяти цій загрози та забезпечити спокій і безпеку для майбутніх поколінь.

Список використаної літератури

1. Арістова А. В. Сучасні трансформації політичного ісламу. *Релігія та соціум: міжнародний часопис*. Чернівці : ЧНУ, 2011. № 2 (6). С. 90–95.
2. Гбур З. В. Теоретико-методологічні засади поняття «міжнародного тероризму». *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2021. № 2. С. 1–7. URL: http://www.dy.nauka.com.ua/pdf/2_2021/5.pdf.
3. Громівчук І. М. Міжнародно-правове визначення тероризму як основа ефективної боротьби з ним. *Науковий вісник Інституту міжнародних відносин Національного авіаційного університету. Серія: Економіка, право, політологія, туризм*. 2011. Т. 2. № 4. С. 108–112.
4. Дорошенко А. Терор і тероризм. *Політика і час*. 2003, № 8–9.
5. Динаміка витрачання : термінологічний словник з питань запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму, фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення та корупції / А. Г. Чубенко та ін. Київ : Ваіте, 2018. С. 215.
6. Міжнародні відносини та світова політика : підручник / В. А. Манжола та ін. ; за ред. В. А. Манжоли. Київ. нац. ун-т Т. Шевченка, друге вид., переробл. і доповн. Київ : Знання, 2014. 662 с.

7. Михайлов О. Шляхи протидії тероризму. Кримінологія : навч. посіб. Київ : Знання, 2012. 565 с.
8. Національний університет оборони України. Інформація щодо історії виникнення та поняття тероризму. URL: https://www.nuozu.edu.ua/zagruzka2/12_11_20-4.pdf.
9. Проблеми та досягнення політики протидії радикалізації у Європі. *Приоритети*. 2017. № 2. С. 5–10. URL: <https://niss-priority.com/index.php/journal/article/download/48/47/>.
10. Палагнюк. Ю. Антитерористична діяльність: політична енциклопедія / редкол.: Ю. Левенець (голова), Ю. Шаповал (заст. голови). Київ, 2011. С. 32–33.
11. Amnesty International. “Poland: Counter-terrorism bill would give security service unchecked power.” 2016. URL: <https://www.amnesty.org/en/documents/eur37/4263/2016/en/>.
12. Des Forges A. Leave None to Tell the Story: Genocide in Rwanda. *Human Rights Watch*. 1999. URL: <https://www.hrw.org/report/1999/03/01/leave-none-tell-story/genocide-rwanda>.
13. International Crisis Group. Russia vs Georgia: The Fallout. 2008. URL: <https://www.crisisgroup.org/europe-central-asia/caucasus/georgia/russia-vs-georgia-fallout>
14. Simon J. D. The Terrorist Trap, Second Edition: America's Experience with Terrorism. Indiana University Press, 2001. P. 106–107. URL: https://books.google.com.ua/books?id=A Wzieu562dQC&pg=PA107&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false.
15. United Nations General Assembly. Report of the Independent International Fact-Finding Mission on the Conflict in Georgia. 2009. URL: https://www.mpil.de/en/pub/publications/archive/ii_ffm.cfm.
16. United Nations. Report of the Independent Inquiry into the Actions of the United Nations during the 1994 Genocide in Rwanda. 1999. URL: <https://digitallibrary.un.org/record/3852481>.

INTERNATIONAL TERRORISM AND GLOBAL SECURITY PROBLEMS IN THE MODERN WORLD

Yuriy Prysiazhniuk

*Ivan Franko National University of Lviv,
Department of International Relations and Diplomacy
1 Universytetska St., Lviv, 79000, Ukraine
<https://orcid.org/0000-0002-1811-9937>*

Yuriy Yu. Prysiazhniuk

*Ivan Franko National University of Lviv,
Department of International Relations and Diplomacy
1 Universytetska St., Lviv, 79000, Ukraine
<https://orcid.org/0000-0002-4582-990X>*

Arina Pinchuk

*Ivan Franko National University of Lviv,
Department of International Relations and Diplomacy
1 Universytetska St., Lviv, 79000, Ukraine
<https://orcid.org/0009-0008-1101-9387>*

Yuriy Fedun

*Ivan Franko National University of Lviv,
Department of International Economic Relations
1 Universytetska St., Lviv, 79000, Ukraine
<https://orcid.org/0000-0003-4371-1841>*

International terrorism is considered as one of the main threats to global security in the 21st century. It analyzes the historical evolution of terrorism from ancient times to modern forms, including religious, political, economic, and cyber terrorism. Particular attention is given to understanding the root causes and motivations behind terrorist activities, such as social injustice, political marginalization, and radicalization.

It is noted that the roots of terrorism go back to ancient times. One of the first known terrorist groups was the Sicarii sect, which operated in Palestine in the 1st century AD. Its members carried out the murders of Roman officials, believing that this would help free their land from occupation. In the 11th century, another radical group appeared – the Assassins, who used political assassinations as a method of fighting against power.

Today, terrorism comes in many forms. Religious terrorism, such as that of ISIS or Al-Qaeda, is based on radical interpretations of Islam and the desire to establish its own world order. Political terrorism is used to overthrow governments or change the political course of countries, as the Irish Republican Army or Kurdish militants have done. Economic terrorism is aimed at destroying financial systems, reducing the investment attractiveness of a region, and creating chaos in the economic sphere.

The study investigates various tactics employed by terrorist organizations, ranging from classical violent acts to the use of advanced digital technologies. It also examines the role of international organizations (UN, EU, NATO, Interpol, Europol) in combating terrorism and promoting global security. Case studies of the Rwandan genocide and the Russia-Georgia war are used to highlight the shortcomings of international responses to mass atrocities and armed conflicts.

The conclusion emphasizes the need for a comprehensive approach to counterterrorism, which combines military measures with legal tools, socio-economic initiatives, and efforts to prevent radicalization. Effective counterterrorism requires adherence to human rights, respect for international law, and enhanced global cooperation.

Key words: international organizations, cyberterrorism, genocide, countering radicalization, terrorist organizations.

Дата першого надходження статті до видання: 27.03.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 28.04.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 29.05.2026